

زامانىمىزداى جۇڭگونىڭ ماركىتىك ساياسىي ەكونومىياسىنىڭ جاڭا ۇورسىن ۇزدىكىسىز اشايىق

(ياسى 1 ـ بەتتە)

زامانىمىزداى جۇڭگونىڭ ماركىتىك ساياسىي ەكونومىياسىدا قىرۇار ماڭغزى نا. زارپالىق جەتىستىكتىكەر قالىپتاستردى. وسى نازارپالىق جەتىستىكتىكەردى ماركىسىزمنىڭ كلاسسىك جازۇشلارى ايتىپ كورمەگەن، رەفورما جاساۋدىڭ، ەسىك اشۇدىڭ الدىندا بۇل جاعىندا بىزدە دە اھاليات پەن تانىم جوق ەدى، ول — قازىرگى جۇڭگونىڭ مەملەكەت جاعدايىنا جانە ءاۋىر ەرەكشەلىگىنە ۇيلەسە. تىن ساياسىي ەكونومىيا، ول ەلىمىزدىڭ ەكو. نوميكالىق داۋم اھالياتىنا جىنەكشىلىك ەتىپ قانا قويماي، ماركىتىك ساياسىي ەكونوميانىڭ جاڭا ۇورسىن اشتى.

سوزدە مىنالار اتاپ كورسەتىلدى: ۇنيە ءجۇزى ەكونوميكاسىنىڭ ھاعايىپ ۇلكەن اعىمىنىدا ەلىمىز ەكونوميكاسى سىندى الپ كەمەنى ويداعىداي مەڭگەرە الۇ ـ ھالۇ پارتىيامىز ۇشىن كەلەلى سىن. ھل ۇشى ـ سىرتىنداعى توتەنشە كۇردەلى ەكونوميكالىق جاعدايعا، قىم ـ قۇمت الۇان ۇتۇرلى ەكونوميكالىق قۇبىلىستارعا مەڭزەس، ماركىتىك ساياسىي ەكونومىيا. نىڭ نەگىزگى قاعيدالارى مەن ادىستەمە. لەرىن ۇيرەنۇ ۇبىزدىڭ عىلمىي ەكونوميكا.

(ياسى 1 ـ بەتتە)

ەگىن، ھال شارۇاشلىعى ۇندىرىسى، اينال. لىم، ساقتاۋ ـ تاسۇ سىياقتى قىزمەتتەردى بەلسەنە ۇيھىداستىرىپ، كوكونىس سىياقتى اۋىل شارۇاشلىق قوسمىشا ونىمىدەرپەن جەتىكىلىكتى قامداۋعا، باعانلىك ورنىقتىلىمە. نا شىنايى كەپىلدىك ەتىپ، نىندەتتەن ساقتانۇ ـ تىزگىندەۋدەن قامال الۇ شايقا. سىنىڭ جەڭسىنە جەتۇگە پارمەندى قامتال. ماسىزدىق ازىرلەۋ كەرەك.

ۇرپىجى جوعارى، جاڭا عىلىم ـ تەخنىكالىق كاسپىتەردى اشۇ رايونى (جاڭا قالا رايونى) لىۇشخۇ اۋىلى كوكونىس ەگمىشلىگىن نەگىز ەتەدى، ۇرپىجى قا. لاسىنداعى قوسمىشا ازىق ـ تۇلىك بازاسە. نىڭ ۇبرى، لىۇشخۇ اۋىلى شىڭخو قىستا. عى 4 ـ اترەتىندەگى جانە سانگۇڭلياڭ قىستاى 3 ـ اترەتىندەگى اۋىل ـ قالاشىق كادىرلارى مەن بىرنەشە دىقان وتباسىندا. عىلاردىڭ كوك لوبى، پامپىدور ۇرۇپ جاتقاندى كورگەندە شوكرات زاكىر ەگمىشلىك، ۇندىرىس، ۇنىسىم الۇ،

لىق تالداۋ ادىسىن يگەرىپ، ەكونوميكا. نىڭ اينالىم بارىسىن تانىپ، قوعامنىڭ، ەكونوميكانىڭ داۋم زاڭدىلىقتارىن يگەرىپ، سوتسىيالىستىك بازار شارۇاشلىمە. ەن مەڭگەرۇ قابىلەتىن ۇسىرىپ، ەلىمىز. دىڭ ەكونوميكالىق داۋمىنداعى نازارپا. لىق جانە اھالياتتىق ماسەلەلەرگە اناعۇرلىم جاقسى جاۇاپ بەرۇمىزگە ىيمىدى.

سوزدە مىنالار اتاپ كورسەتىلدى: خالىقتى وزەك ەتكەن داۋم يدەياسىنا تا. باندى بولۇ كەرەك. داۋم خالىق ۇشىن. بۇل ماركىتىك ساياسىي ەكونوميانىڭ ۇتۇبىرلى تۇرعىسى. ەكونوميكالىق قىز. مەتتى ورنالاستىرۇدا، ەكونوميكالىق سايا. سات بەلگىلەۋدە، ەكونوميكانىڭ داۋمىن نلگەرىلەتۇدە وسى ۇتۇبىرلى تۇرعىما مىز. عىماي تاباندى بولۇ كەرەك. جاڭقالق اشا داۋم، سايكەستى داۋم، جاسىل داۋم، اشىق داۋم، بىرگە يىگىلىككە كەنەلەتىن داۋم ۇستانىمى ماركىتىك ساياسىي ەكو. نوميانىڭ كوپتەگەن كوزقاراستارمەن سا. باقتاسقان، جاڭا داۋم ۇستانىمى ارقىلى ەلىمىزدىڭ ەكونوميكالىق داۋمىنا جەتەك. شىلىك ەتىپ جانە ونى لىگەرىلەتىپ، ەكونوميكالىق داۋمداى قىيىن ماسەلەلەر.

سونداي ـ اق وتباسى كىرىسى سىياقتى جاعدايلارىن ەگچىيە ـ تەڭچىيلى سۇراپ ۇعىستى. ول بىلاي دەدى: قالىڭ قىستاق تۇرعىندارى نىندەتتەن ساقتانۇ ـ تىزگىندەۋ قىزمەتىنە بار كۇشپەن سايكەسۇمەن بىرگە، جىيىن ـ نەرنىنىڭ قاۋىرت مەزگى. لىنىدە ارىپ ـ شارشاعاندارىنا قاراماستان، ۇرپىجى قالاسى تۇرعىندارىن كوكونىس سىياقتىلارمەن جەتىكىلىكتى قامداۋدى قامە. تامامسىز ەتىپ، نىندەتتەن ساقتانۇ ـ تىزگىندەۋدەن قامال الۇ شايقاسىنىڭ جەڭسىنە جەتۇگە پارمەندى تىرەك ازىرلەدى، قالىڭ شارۇالاردان ھال سۇرايمىن جانە العىس ايتامىن. شوكرات زاكىر قىستاق تۇر. عىندارىنا بىلاي دەپ تاپسىردى: نىندەتتەن ساقتانۇ تانىمىن كۇشەيتۇ، استە سەلئوقسىققا سالىنباۋ، استە باق سىناۋ وىنىدا بولماۋ كەرەك، ۇز باسىنىڭ اماندىغىنا شىناي كە. پىلدىك ەتۇ العى شارتىندا، كوكونىس تەرۇ ـ ۇرۇدى ۇنارتىپتى جۇرگىزىپ، نىندەتتەن ساقتانۇ ـ تىزگىندەۋدىڭ ەڭ سوغىجى جەڭ. سىنە قول جەتىكىزۇ ۇشىن بىرگە قۇلىشىنۇ

دى ۇزدىكىسىز شەشىپ، ەكونوميكالىق داۋمدىڭ جاڭا جاعدايىن اشۇ كەرەك. سوزدە مىنالار اتاپ كورسەتىلدى: ۇندىرىس قۇرال ـ جابدىقتارىن مەنىشكە. تەنۇ ۇتۇزىمى — وندىرىستىك قاتىناستىڭ وزەگى، ول قوعامنىڭ نەگىزگى سىياىتى مەن داۋم بەتالىسىن بەلگىلەيدى. جالپىدە. لىق مەنىشكەگى شارۇاشلىقتى استە اۋىتتە. قىماستان بەكەمدەۋ جانە داھمۇ، جالپىلىق مەنىشككە جاپتاپتىن شارۇاشلىقتىڭ داۋمدە. نا استە اۋىتقىماستان شابىت بەرۇ، ونى قولداۋ، جەتەكتەنۇ، ۇتۇرلى مەنىشكەگى شارۇاشلىقتاردىڭ ۇزارا ارتىقىشىلقتارىن قاپلىداپ ولقىلقتارىن تولىقتاۋنا، ىبرىن ـ ىبرى جەبەۋىنە، بىرگە داۋمىنا دەم بەرۇ كەرەك. جالپىلىق مەنىشكىنىڭ نەگىزگى تۇلعالىق ورنىنان اۋىتقىۋعا، مەملەكەت مەنىشكىندەگى شارۇاشلىقتىڭ جەتەكشە. لىك ورنىنان اۋىتقىۋعا بولمايدى. ەلىمىز. دىڭ كىرىسى بولسىنىدە ورنى تەشۇپ وتىرعان ۇشىنارنا كورنەكتى ماسەلەلەرگە بارىنشا ۇمان بەرىپ، ۇتۇزىلىس ـ مە. ھازىزمىدەردى جانە ناقتى ساياساتلاردى ۇزدىكىسىز اقاۋسىزداندىرىپ، خالىقتىك كە. رىستىڭ بولسى ارناسىن رەتتەپ، قالا،

كەرەك.

شوكرات زاكىر بىلاي دەپ باسا داپىتەدى: قازىر كوكونىستەن ۇنىسىم الاتىن مەزگىل، سونداي ـ اق نىندەتتەن ساقتانۇ ـ تىزگىندەۋ كەىزىندە اۋىل شار. ۋاشلىق قوسمىشا ونىمىدەرى سىياقتى زاتتىقى مانەرپالىدارمەن قىامداۋدىڭ شەشۇشى مەزگىلى، ۇ دارەجىلى كادىرلار قالىڭ شارۇالاردى نىندەتتەن ساقتانۇ ـ تىزگىندەۋ شارالارىن جاقسى تىياناقتاندە. دىرۇعا جەتەكتەپ، ولاردىڭ ۇندىرىسى مەن تۇرمىسىنا شارت ـ جاعداي جاراتىپ، كوكونىسىپەن قامداۋعا قولايلى شارت ـ جاعداي ازىرلەۋ كەرەك؛ اۋىل ـ قالاشىق كادىرلارىن، قىستاق تۇرعىندارىن جانە جۇمىسكەرلەردى قاجىرلىقپەن كۇرەس جۇرگىزۇ، ۇزارا كومەكتەسىپ، جاردەم بەرۇ رۇحىن ساۋلەلەندىرىپ، اۋىل شارۇا. شلىق ونىمىدەر ۇندىرىسى، ۇنىسىم الۇ، اينالىم، ساقتاۋ، تاسۇ سىياقتى قىزمەتتەر. دى بار كۇشپەن جاقسى سىتەپ، كوكو. نىس سىياقتى اۋىل شارۇاشلىق ونىمىدەردە.

اۋىل تۇرعىندارىنىڭ كىرىسىن ۇزدىكىسىز ارتىتىرىپ، كىرىس پارقىن ۇزدىكىسىز ازايىتۇ كەرەك. سوتسىيالىستىك بازار شار. ۋاشلىعى رەفورما بەتالىسىنان جازباي، سوتسىيالىزم نەگىزگى ۇتۇزىمى مەن بازار شارۇاشلىعىن ۇشتاستىرۇ جاعىنا ۇزدىكە. مىز كۇش سالىپ، ەكى جاقىعاى باسىمە. دىقتى بىردەي ساۋلەلەندىرۇ كەرەك.

سوزدە مىنالار اتاپ كورسەتىلدى: سىرتقا ەسىك اشۇ نەگىزگى مەملەكەت سايا. ساتىنا تاباندى بولپ، ھل ۇشى جانە ھال.دە قاراسىندى ەكى كەلەلى جاعدايدى ىبرى تۇتاس جوسپارلاۋعا شەبەر بولپ، ھالقارا جانە ھل ۇشى سىندى ەكى بازاردان، ەكى ۇتۇرلى بايلىقتان ويداعىداي پايدالانىپ، انا. عۇرلىم جوعارى دەڭگەيدەگى اشىق ەكو. نوميكانى دامىتىپ، ەلىمدىك ەكونوميكانى جونگە ساۋعا بەلسەنە ات سالىسۇ، ھالقارا. لىق ەكونوميكالىق ۇنارتىپتىڭ تەڭ، ادىل، سەلبەسىپ تەڭ يىگىلىككە كەنەلەتىن بەتالىسە. قا قاراي داۋمىن جەبەۋ كەرەك. ەلىمىزدىڭ داۋم ۇدەسىن باتىل قورعاپ، ۇر ۇتۇرلى ھاۋىپ ـ قاتىردەن بەلسەنە ساقىنانپ، مەمە. لىكەتتىڭ ەكونوميكالىق ھاۋىپسىزدىگىنە شى. نايى كەپىلدىك ەتۇ كەرەك.

مەن بازاردى قامداۋدى قامتاماسىز ەتۇگە ۇنارتىپتى ۇيھىداستىرۇ كەرەك.

شوكرات زاكىر بىلاي دەپ باسا دا. رپىتەدى: قازىر نىندەتتەن ساقتانۇ ـ تىزگىندەۋ ەڭ ماشاقاتتى قامال الۇ كەىزەڭسىندە تۇر، ۇر دارەجىلى باسىشى كادىرلار قىزمەت سىتىلىنە شىنايى بۇرىلىس جاساپ، قىزمەت جاۋاپكەرشلىگىن ناقتىلاندىرىپ، باتىلدىق. پەن جاۋاپكەرشلىك ارتقالاپ، ۇلەسى قوسۇعا پەيدىل بولپ، ىبرىنىشى شەپكە كويدە. رەك نىكتەرلىيى بارپ جاعداي ۇعىسىپ، ما. سەلەلەردى شەشۇى، اسىرەسە، نىندەت كەىزىندە كوكونىس سىياقتى اۋىل شارۇاشلىق قو. سىمىشا ونىمىدەرپەن بازاردى جەتىكىلىكتى، جاسىل، ھاۋىپسىز، ورنىقتى قامداۋعا شىنايى كەپىلدىك ەتىپ، كوپ جاقىتىڭ كۇشىن جۇمىلىدە. رىپ، ىبرى نىپەتىن كۇش بىرىكتىرىپ، نىندەتتەن ساقتانۇ ـ تىزگىندەۋدەن قامال الۇ شايقاسىنىڭ جەڭسىنە باتىل قول جەتىكىزۇ كەرەك.

اۋتونومىيالى رايوننىڭ ورنىباسار ۇنوراعامى جاۋ جۇڭجىۋ تەكسەرپ ـ زەرتتەۋدە بىرگە بولدى.

قاتىناسى نەگىزدىك قۇرىلعملار قۇرىلىسى جەدەل ىلگەرىلەدى

اياقتانادى، جەرىگىلىكتى بۇقارا شىنجياڭنان شەۋ ۇشىن تۇرپاندى نەمەسە ۇرپىجىنى ايدى. نالىپ جۇرھەيدى، ۇسوتىپ، شىنجياڭنان شىمە. ھاتىن ساپار جولى 1000 كىلومەتىردەن استام قىسقارادى.

تەك بۇل عانا ەمەس، ھوتان ـ چارىقلىق تەمىر جولى سالىنىپ بىتكەن سوڭ، قاشقار ـ ھوتان (قاشقاردان ھوتانغا دەپىندەگى) تەمىر جولىمەن، گولىۋد ـ كورولا (چىڭخاي گولىۋد ـ شىنجياڭ كورولا) تەمىر جولىمەن جالعالسىپ، تارىم وپىياتىن اينالاتىن تەمىر جولىدىڭ ەڭ سوغىغى ىبرى كىلومەتىرنى تۇتاستىرىپ، وڭىنۇسە. تىك شىنجياڭنىڭ شىنجياڭنان شىعانتىن تەمىر جول ارىناسىن قالىپتاستىرادى، شىمەستتا شىكى وڭىرلەرگە بارۇ بولسىن، الدە باتىستتا ورتا ازىپاما جانە ەۋروپاعا بارۇ بولسىن، شىنجياڭ تەمىر جولى ھاۋىپسىز، قاتىنايتىن اۋە جەلىسى 36غا جەتتى. بۇل دا شىنجياڭ اۋىل شارۇاشلىق قوسمىشا جىلدام، قولايلى ارىنا رولىن اتقارىپ، شىنجياڭ ەكونوميكاسىنىڭ جەدەل داۋمىنا جاڭا وىمرشەڭدىك كۇش ۇستەيدى.

رەركەشە ونىمىدەر سىرتقا تاسىلدى، ساياھاتشىلار كەلدى

بۇرىن جاڭا ۇزىلگەن كىشكەنە اق ورىكتى شىكى وڭىرلەر ارقىلى تاسىپ،

(ياسى 1 ـ بەتتە)

تارىم وزەنىنىڭ نەگىزگى اعارى تاسقىن مەزگىلىنە تۇرا كەلگەندە، اۋىل شارۋا. شلىعى ۇندىرىسىنىڭ سۇ پايدالانۇ قا. جەتىن قاناعاتناندىرۇمەن بىرگە، تارىم وزەنى بويىندا لايىقتى كەىزدە وزەنىنىڭ تەردى اعىتىپ، 2020 ـ جىلغى توراعىي ورمانىغا ەكولوگىيالىق سۇ تولىقتاۋ قىز. مەتىن باستادىق“، ـ دەپ ۇسوزىن سا. باقتاعان تارىم وزەنى الابىنىڭ نەگىزگى اعارىن باسقارۇ مەكەمەسى پارىتكومىنىڭ شۇجىي ۋاڭ گۇاڭيان ”قازىر ەكولوگيا. لىق سۇ توغاندى بويلاپ ورمان اۋىمال. عىنا اعىپ جاتقاندىغىن ۇارى تابىيىي ساي ـ جىرالاردى بويلاپ جايلىپ جاتدە. قاندىغىن“ ايتتى.

ۇال وسى ساتتە تارىم وزەنىنىڭ بويىنداى ارال، شايار، كۇشار، بۇگۇر، كورلا، لوپنۇر سىياقتى اۋدانداردا (قالا) بىتتەي تارالغان مەملەكەت دارەجەلى توراعىي ورمانى قورىعى مەن ۇتىيىندى الۇمەتتىك يىگىلك ورمان وڭىرىندەگى ورمان ـ وسىمدىك جامىلىغى سۇدىڭ ۇنارنى سىمىرۇدە. مۇنداي ”تاماشا كۇندەر“ 5 جىلدان بەرى جالعالسىپ كە. لەدى.

2016 ـ جىلدان باستاپ، شىنجياڭ تارىم وزەنى الابىنىداى توراعىي ورمال. نىن ارناۋلى قورعاۋ ارەكەتىن باىستاپ، تۇتاس اپىتاعى ۇتىيىندى توراعىي ورمان وڭىرىنە ەكولوگىيالىق سۇ جەتدەكىزدى. ”جوعارى، ورتا، تومەنگى اعارعا تەڭ ۇمان بەردى، تارىم وزەنىن جونگە سالۇدىڭ نىڭ پاراعى اشلىدى“، ـ دەدى تارىم وزەنى الابىن باسقارۇ مە. كەمەسى پارىتكومىنىڭ شۇجىي توحتى احمەت.

سۇ تولىقتاۋ ارەكەتى كولەمىنىڭ كەڭەيىۋىنە ىلەسە، ياركەن وزەنى، اقسۇ وزەنى، ھوتان وزەنى، ھابدۇ ـ كوئىچى وزەنى، سونداي ـ اق تارىم وزەنىنىڭ نەگىزگى اعارى تۇڭلەدى ۇز اپىتارىندە. داعى توراعىي ورماندارىنا ەكولوگىيالىق سۇ جەتكىزدى. بىلىتىرعا دەپىن شىنجياڭ تۇتاس اپىتاعى توراعىي ورمانىنا جىمىنى 8 مىللىيارد 200 مىللىيون تەكشەمەتەر ەكو. لوگىيالىق سۇ تولىقتادى (جەتكىزدى). بىيل ىبرى مىللىيارد 860 مىللىيون تەكشە. مەتىر ەكولوگىيالىق سۇ تولىقتاۋ (جەتكىزۇ) جوسپارلاندى.

جولاۋشى (رەت)، 400 توننا پوچتا جولدا. مالارىن جونەلتەدى دەپ جوبالانغان، سا. لىنىپ بىتكەن سوڭ كەرىيا، شەرىيا، نىيە سىياقتى جەرلەرگە اۋە تاسىمىالىنان قىزمەت ونەي الاتىدى.

شىنجياڭ تاۋازلارىنىڭ ”سىرتقا شەۋ“ قىادامىنىڭ جەدەلدەۋىنە بايىلانسىتى، ”شىنجياڭغا كەلەتىن“ ادامدار قاتارى دا مولايا تۇسۇدە. 2019 ـ جىلى شىنجياڭ قا. بىلداغان ساياحاتشىلار سانى تۇڭغەشى رەت 200 مىللىيون ادامنان (رەت) اسىپ، ساياحاتشىلار سانى مەن ساياحات كىرىسىنىڭ ەكەسۇى دە ساياكەس مەىزگىلدەگىدەن 40%نىڭ ۇستىندە ارتتى.

بىيل رايونىمىزدا 14 تاس جول نەمە. سانىندا قۇرىلىس ىمپىتى، اۋتوكولىك قاتىدە. نايىدى نەمەسە نەگىزگى تۇلعالىق قۇرىلىمە. سى بىتەدى، بۇكىل رايونىداى جوعارى قارقىندى تاس جولدىڭ جالپى ۇزىندىغى 5500 كىلومەتەردەن اسادى دەپ مەجە. لەنۇدە؛ گولىۋد ـ كورولا تەمىر جولى، التاي ـ كوكىوعاي ـ جۇندۇڭ تەمىر جولى تۇتاس جەلى بويىنىشا نىسكە قوسىلادى، ھوتان ـ چارقىلىق تەمىر جولىندا دا كەلەر جىلى پويەز قاتىنايدى، وڭىنۇستىك ـ سول. تۇستىك شىنجياڭ تەمىر جولىنىڭ اينالما جەلىسى تۇلعالانۇ الدىندا تۇر، بۇل رايو. شىنجياڭ قوبلاسىشى لي يگاڭ بىلاي دەدى: بۇل اۋەجايى جىلىنا 180 مىڭ

تارىم وزەنى الابىنداى 15 مىللىيون مۇ توراعىي ورمانىندا تىرشىلىك تىنىسى جالىندادى

تارىم وزەنىنىڭ نەگىزگى قاينازدە. نىڭ ىبرى رەتىندە، ياركەن وزەنىنىڭ ايرىقتام بولىگىندە 320 كىلومەتەرگە جۇىق وزەن ارىناسىنىڭ تىارتىلغانىنا تالاي جىلدار بولپ، وسى اپىتاعى كو. لەمدى توراعىي ورمانى مەن وسىمدىك جامىلىغى قۇرۇعا تىاياعان بولاتىن. قازىر ەكولوگىيالىق سۇدىڭ قۇنارلان. دىرۇبىمەن وسى بولىك جاسىل القاپ ۇشول دالامەن بەلدەسۇ بارىسىندا ”قۇتتاتانا“ ۇسوتى. ال اۋات اۋدانىندا ىبرى مەزكىل ايدىنى تارىلىپ كەتكەن اسىھان كولى دە بۇرىنغى كەلبەتتەن قايتا. دان ەندى، 2017 ـ جىلى ىبرى رەتتىڭ وزىندە 2 شىخۇ كولىنىڭ سۇ مولشەردە. نەن اساتىن ەكولوگىيالىق سۇ وسى اراعا جەتكىزىلدى.

ۇرتسى نەشە جىل بويى ەكولوگە. يالىق سۇ جەتكىزۇدىڭ ارقاسىندا جاڭا جاراتىلىستىق كورىنىس قالىپتاستى. لوپنۇر اۋدانىنان 70 نەشە كىلومەتىر شال. ھايىداى ۇشول قوينۇۋىندا سۇ ايدىنى 12 مىڭ مۇ كەلەتىن لوپنۇر كولى قايتا قا. لەتىن ۇمپ ـ ھولدىر كول سۇنىنا سۇ وسىمدىكتەرى قاۋلاي ۇستى. تارىم وزەنى الابىن باسقارۇ مەكەمەسى لوپنۇر اۋداندىق چارا باسقارۇ بۇنىكتىنىڭ قىز. مەتكەرى ۋاڭ جىيان بىسلاي دەدى: ”وسى بىرنەشە جىلدا تەك باسقارۇ بۇنىكتىمىزدەن داشىيعازىزى سۇ قويماسىنا دەيىنگى 100 كىلومەتىرلىك ارزىقتىڭ وزىندە 6 ـ 7 ۇلكەندى ـ كىشىلى ’كولدەر‘ پايدا بولدى“.

سۇ بايلىغىن ىبرى تۇتاس باسقا. رىپ، وزەن ارىناسىن ارشىپ تازارتىپ، ەكولوگىيالىق تىەكتەردى اعىتىپ، قوعام. نىڭ سۇدان پايدالانۇدىڭ جالپى مولشە. رىن قاتاڭ تىزگىندەدى، اۋتونومىيالى رايون ورسىتەتكەن وسى ارەكەتتەرگە ىلەسە، ەكولوگىيالىق سۇ توراعىي ورنە. مانى وڭىرىنە ۇزدىكىسىز جەتكىزىلىپ، تارىم وزەنى الابىنداى 15 مىللىيون مۇلىق توراعىي ورمانىنىڭ تىرشىلىك جاعدايى بىرتىندەپ جاقساردى، بۇل بولىك توراعىي ورمانى جۇڭكوداعى توراعىي ورمانى جالپى اۋدانىنىڭ 90%نۇ ۇستايىدى، ول تاكلاماكان ۇمولىنىڭ جىيەگىندەگى جاسىل القاپ. تىاردىڭ ەڭ ماڭغىزدى ەكولوگىيالىق قالىتقىسى.

جولاۋشى (رەت)، 400 توننا پوچتا جولدا. مالارىن جونەلتەدى دەپ جوبالانغان، سا. لىنىپ بىتكەن سوڭ كەرىيا، شەرىيا، نىيە سىياقتى جەرلەرگە اۋە تاسىمىالىنان قىزمەت ونەي الاتىدى. شىنجياڭ تاۋازلارىنىڭ ”سىرتقا شەۋ“ قىادامىنىڭ جەدەلدەۋىنە بايىلانسىتى، ”شىنجياڭغا كەلەتىن“ ادامدار قاتارى دا مولايا تۇسۇدە. 2019 ـ جىلى شىنجياڭ قا. بىلداغان ساياحاتشىلار سانى تۇڭغەشى رەت 200 مىللىيون ادامنان (رەت) اسىپ، ساياحاتشىلار سانى مەن ساياحات كىرىسىنىڭ ەكەسۇى دە ساياكەس مەىزگىلدەگىدەن 40%نىڭ ۇستىندە ارتتى. بىيل رايونىمىزدا 14 تاس جول نەمە. سانىندا قۇرىلىس ىمپىتى، اۋتوكولىك قاتىدە. نايىدى نەمەسە نەگىزگى تۇلعالىق قۇرىلىمە. سى بىتەدى، بۇكىل رايونىداى جوعارى قارقىندى تاس جولدىڭ جالپى ۇزىندىغى 5500 كىلومەتەردەن اسادى دەپ مەجە. لەنۇدە؛ گولىۋد ـ كورولا تەمىر جولى، التاي ـ كوكىوعاي ـ جۇندۇڭ تەمىر جولى تۇتاس جەلى بويىنىشا نىسكە قوسىلادى، ھوتان ـ چارقىلىق تەمىر جولىندا دا كەلەر جىلى پويەز قاتىنايدى، وڭىنۇستىك ـ سول. تۇستىك شىنجياڭ تەمىر جولىنىڭ اينالما جەلىسى تۇلعالانۇ الدىندا تۇر، بۇل رايو. شىنجياڭ قوبلاسىشى لي يگاڭ بىلاي دەدى: بۇل اۋەجايى جىلىنا 180 مىڭ